

מהו פיוט?

מה הוא הפיוט? בראש ובראשונה פיוט הוא תפילה שהלחינו אותה – כתבו לה מנגינה. כאשר הוסיפו לחן לתפילה, שרו אותה במקום לדקלם אותה. וכך נוצר קירוב לבבות. אנשים שאולי פחות היו קרובים לדת או לתפילה, שמעו את הפיוט שכולם שרו סביב שולחן שבת או בבית הכנסת, בשמחות או בסליחות, והצטרפו גם. אולי גם "נדבקו" במנגינה וכך נוצר קירוב למסורת ולתפילה ואף האחדות לשניה.

כך במידה מסוימת הפיוט הידק את משפחת העם היהודי – בגולה וגם כאן בארץ היום.

הפיוט מבקש שישירו אותו, שיתאחדו דרכו עם הזיכרון היהודי לדורותיו. הפיוט לעולם מושר בציבור ובשיתופו: שיתוף פעיל או פסיבי. הקהל גם קובע, בדרך הקבלה והקליטה שלו, את היווצרותם וקיומם של פיוטים חדשים. הוא מקבל את תוקפו כפיוט רק כאשר הוא נישא על ידי עדה, או על ידי העם, ומלווה את אורח החיים שלהם.

יש פיוטים משותפים לכל היהודים באשר הם. למשל "ידיד נפש" - שאנו מבצעים בלחן המרוקאי, הושר גם בהודו, במרוקו, בחלב, בבבל, בתימן, באשכנז, בגרזיה. הפיוט הוא אפוא נדבך של מסורת ישראל באשר היא.

סוד קסמו של הפיוט הוא טיב האחדות הנוצרת בין המילים למנגינה ומשווה להן הבעה חדשה. אחת הקונבנציות ביצירת פיוטים היא באפשרות לתת לאותו פיוט מנגינה אחרת, חדשה: "ידיד נפש" ו"לכה דודי", למשל, זכו לעשרות מנגינות. אנו מבצעים את לך דודי בלחן מקוסובו שהוא לאו דווקא יהודי. זאת אומרת שמנגינות לא יהודיות גם התחברו לתפילות והפכו לפיוטים מקובלים ופופולריים בקרב העדה. לפעמים מנגינה ישנה מקבלת טקסט חדש. הקהל מודע לזאת, וממתין בציפייה: נוטפת מכאן מתיקות שזר לא יבינה. המרחב הקיים של מילים ומנגינות פתוח כל כך, שכמו בכימיה מופלאה, הרבה צירופים אפשריים, אך רק מעטים מתקבלים ומתממשים - ובזאת, כמובן, מקוריותו של הפיוט.

כך, אם כן, נולד פיוט. מרכיביו הקודמים - המילים, המנגינה - נעלמים, והפיוט מקבל חיים משלו. אני לקחתי את הפיוט קדוש קדוש מהעדה האתיופית וחיברתי לו לחן חדש בסגנונות המוזיקה האתיופית והאפריקאית באופן כללי.

מי יודע שהמנגינה הרווחת ל"מעוז צור ישועתי" היא שיר לכת גרמני? מכך נובע כמובן, שפיוט אינו שירה, מפני שהטקסט לבדו אין לו קיום בלי מנגינתו. וכיוון שהפיוט אינו שירה, אין לזהותו עם שירת קודש ואף לא עם שירה עברית.

נשמת הפיוט היא אותה התאמה בין מילים למנגינה, וההקשר - זמן מיוחד בו הוא מושר. הפיוט אמנם מעטר את התפילה בבית הכנסת, אך גולש משם לטקסים אחרים - לברית מילה, לבר מצווה, לשולחן השבת, לשירת הבקשות המפוארת - והיום נודד לאזורי תרבות שרחוקים מאוד מתפילה ומבית הכנסת.

חשוב מאוד להבדילו מן הכתיבה המודרנית, בוודאי בהבניה המודרנית של הגדרה זו. הכתיבה, כמו האמן המודרני, מקיים זיקה עם תרבות ההמון הכללית. הפיוט, לעומתו, נעוץ בקהילה אחת מגובשת ומוביל אותה, ועולמו הוא העולם של המסורת והתפילה היהודית.

פיוטיפול – מסע מופלא להכרת עולם הפיוט ממזרח וממערב, מעתיק ועד מודרני, בצורתו האוטנטית מלאת החיים והשמחה. אנו מבצעים פיוטים בעיבודם המקורי כמו "יעלה יעלה", "ידיד נפש", "לכה דודי", "אם ננעלו", וכן פיוטים מוכרים בביצועים חדשים ומרתקים...

היות והמשוררים שכתבו את הפיוטים חיו במקומות שונים ברחבי העולם, כך גם הפיוטים מושרים ומנוגנים בשפע סגנונות מוזיקליים, הבאים ממחוזותיהם בליווי נגנים נפלאים בכלי נגינה מיוחדים! מופע דינמי מקפיץ ומרגש כאחד. משולב בסיפורים מרתקים על גדולי משוררי עמנו וכוונותיהם בכתיבת הפיוטים.